

از رهشای اخلاقی در کتب تخمین امام شیعه

گناه و اثرات نامطلوب آن ناصر باقری بیدهندی

۱ - إِنَّ اللَّهَ قَضَىٰ قَضَاءً حَتْمًا أَلَّا يُنْعَمَ عَلَى الْعَبْدِ بِنِعْمَةٍ قَبْلَهَا إِثَاءً
حَتَّى يُعْدِتَ الْعَبْدُ ذَنْبًا يَسْتَحِقُّ بِذَلِكَ التَّقَمَّةَ.

کافی ج ۱۰۹/۲، جامع السعادات ج ۳/۳

۲ - ثَلَاثٌ فَاصِمَاتُ الظُّلْمِ: رَجُلٌ اسْتَكْتَرَّ حَمَلَةً وَنَيْسَ ذُنُوبَهُ
وَاعْتَجَبَ بِرَأْيِهِ.

وسائل ج ۱ باب ۷۳/۲۲، کافی ج ۲۷۳/۲

بخارج ۳۱۴/۶۹، خصال ج ۱/۵۵، مشکاة الاتوار ۲۲۶

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۱ - قضای حتمی خداوندی بر آن است که نعمتهائی را که بر بندگان
ارزانی داشته از آنها باز پس نگیرد مگر اینکه مرتکب گناهی شوند که
موجب سلب آن نعمت گردد.

۲ - سه چیز پشت آدمی را می‌شکند: کسی که عمل (خیر) خود را
زیاد بشمارد، کسی که گناه خویش را فراموش کند و کسی که استبداد
رأی داشته و به رأی خود معجب و خودپسند باشد.

۳ - ما مِنْ نِكْبَةٍ يُصِيبُ الْعَبْدَ إِلَّا يَذْنِبُ .

کافی ج ۲ - باب الذنوب - ۲۶۹ ، وسائل ج ۱۱ - کتاب الجهاد - ۲۳۸
وافی ج ۱/۱۶۶

۴ - إِنَّ الرَّجُلَ لَيُذْنِبُ الذَّنْبَ فَيَذَرُهُ عَنْهُ الرَّزْقُ وَتَلَاهِيهِ الْآيَةُ: «إِذَا أَقْتَمُوا تَبْصِرُ مِنْهَا مُضْجِحِينَ وَلَا يَسْتَشْتُونَ فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِنْ رَبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ» .

اصول کافی ج ۲ - باب الذنوب - ۲۷/، بحارج ۳۲۴/۷۰ به نقل از کافی، المحاسن/۱۱۵،
وسائل ج ۱۱/۲۳۸

۵ - الذُّنُوبُ كُلُّهَا شَدِيدَةٌ وَأَشَدُّهَا مَا نَبَتَ عَلَيْهِ اللَّحْمُ وَالْدَّمُ،
لِأَنَّهُ إِذَا قَرَّحُوا وَأَقَامَعَدَّتْ وَالْجَنَّةُ لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا قَتِيبٌ .

(اصول کافی ج ۲ - باب الذنوب - ۲۷۰ ، بحارج ۳۱۷/۷۰ ، میزان الحکمة ج ۳/۴۵۴ به
نقل از بحارج ۷۳ وافی ج ۱/۱۷۶)

۳ - هیچ نکتب و حادثه نامطلوبی به انسان نمی رسد مگر به سبب
گناه.

۴ - چه بسا فردی گناه می کند و روزی او بدین جهت قطع می شود و
حضرت سپس این آیه را تلاوت کرد: وقتی سوگند خوردند که آن را
صبحگاه می چینیم و نگفتند انشاءالله، یک بلای ناگهانی بر آن روآورد
درحالیکه آنان خواب بودند.

۵ - ارتکاب همه گناهان، مهم و حاکی از جسارت شخص درمقابل
خداوند متعال است، و شدیدترین آنها گناهی است که شخص برآن
مداومت کرده و گوشت و پوست برآن روئیده باشد، زیرا یا باید گناه
آمرزیده شود و یا آنکه برآن عذاب شود و به بهشت جز شخص پاک وارد
نشود.

۶ - آزِغْ تُمِئِنَ الْقَلْبَ : ۱ - الدُّنْبُ عَلَى الدُّنْبِ ...

بحارج ۳۴۹/۷۰

۷ - مَا مِنْ سَنَةٍ أَقْلٌ مَقْرَأٌ مِنْ سَنَةٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَضَعُهُ حَيْثُ يَشَاءُ إِنْ اللَّهُ إِذَا عَمِلَ قَوْمٌ بِالْمَعَاصِي صَرَفَ عَنْهُمْ مَا كَانَ قَدْرَهُ لَهُمْ مِنَ الْمَقْرِفَى تِلْكَ السَّنَةِ إِلَى غَيْرِهِمْ، وَاللَّي الْقِيَامَى وَالْبَحَارِ وَالْجِبَالِ ...

بحارج ۳۵۹/۷۰ به نقل از المحاسن/ ۱۱۶

۸ - مَا عَرَفَ اللَّهُ مِنْ عَصَاةٍ وَأَنْشَدَ:

تُغْصِي أَلَاةً وَأَنْتَ تُظْهِرُ حُبَّةً هَذَا لَعْمَرُكَ فِي الْفِعَالِ بَدِيعٌ
لَوْ كَانَ حُبُّكَ صَادِقًا لَأَقْلَعْتَهُ إِنْ الْمُحِبُّ لِمَنْ يُحِبُّ مُطِيعٌ

تحف العقول / انوار البهية/ ۱۶۵ بحارج ۱۷۴/۷۵

۶ - چهار چیز است که دل را می میراند: ۱ - گشاه روی گناه.

۲ - ...

۷ - هیچ سالی کم باران تر از سنه دیگر نیست، اما خدا باران را به جایی که خواهد می فرستد، چون مردمی مرتکب معصیت ها شوند، خدا بارانی را که در آن سال برای آنان مقدر فرموده بود، از آنان به سوی قوم دیگر و یا سوی بیابانها و دریاها و کوهها فرستد.

۸ - خدا را نشناخته آن کس که او را نافرمانی کند و سپس حضرت این رباعی را قرائت فرمود (که معنی آن این است): عصیان و نافرمانی خداوند می کنی و اظهار دوستی با او می نمائی، به جان خودت سوگند که این کار تازه ای است: اگر دوستی تو صادقانه و واقعی بود بدون شک او را اطاعت می نمودی، چه آنکه هر دوستی، مطیع و فرمانبردار محبوب خود است.

نمشتان
کسیچہ

۹ - إِنَّ الْعَبْدَ يَسْأَلُ اللَّهَ الْحَاجَةَ فَيَكُونُ مِنْ تَسَائِهِ قَطَاؤُهَا إِلَى آجَلٍ قَرِيبٍ أَوْ أَلْسِي وَفَتٍ تَطْسِي ۚ فَيُذْنِبُ الْعَبْدُ ذَنْبًا فَيَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لِلْمَلَكِ: لَا تَقْضِ حَاجَتَهُ وَأَخْرِمْهُ إِنَاهَا، فَإِنَّهُ تَعَرَّضَ لِسُخْطِي وَاسْتَوْجَبَ الْحِرْمَانَ مِنِّي.

اصول کافی ج ۲ - باب الفئوب - ۲۷۱، بحارج ۳۶۰/۷۰ به نقل از اختصاص مفید/۳۱ (با اختلاف اندک در لفظ) وسائل - كتاب الجهاد - باب وجوب اجتناب الخطايا والذنوب - ۲۳۹، طرائف الحكم ج ۲ ح ۱۲۹۵ به نقل از وسائل، سفينة البحار ج ۱ - ذنب - ۴۸۹، مشكاة الانوار/۱۵۵، وافی ج ۱/۱۶۷.

۱۰ - مِنْ الذُّنُوبِ الَّتِي لَا تُغْفَرُ قَوْلُ الرَّجُلِ: يَا أَيَّتِي لَا أُوَاخِذُهَا بِهَذَا.

(میزان الحکمة ج ۳/۴۵۵ به نقل از بحارج ۳۵۵/۷۳، بحارج ۳۵۵/۷۰ به نقل از خصال ج ۱/۱۴)

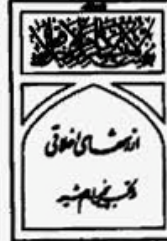
۱۱ - إِنَّ الْعَبْدَ لَيُذْنِبُ فَيُرَى عِنْدَ الرَّزْقِ.

بحارج ۳۱۸/۷۰، به نقل از کافی ج ۲/۲۷۰، جامع السعادات ج ۳/۴۷
میزان الحکمة ج ۴/۱۱۸ ح ۷۱۹۹، وافی ج ۱/۱۶۶

۹ - همانا بنده از خدا حاجتی می خواهد و این شأن خداوندی است که دیر یا زود آن را برآورده کند، ولی آن شخص گناهی مرتکب می شود و خدای تعالی به فرشته می گوید: حاجتش را روا مکن و او را از آن محروم دار چونکه با ارتکاب گناه مرا به خشم آورده و از تقرب به درگاهم محروم گشته است.

۱۰ - از جمله گناهایی که بخشوده نمی شود این سخن آدمی است که: ای کاش من به غیر از این گناه مؤاخذه نمی شدم.

۱۱ - چه بسا بنده ای مرتکب معصیت می شود و در اثر آن روزی مقرر از او قطع می گردد.

۱۲ - لَا تَسْتَضِيرُنَّ حَسَنَةً تَعْمَلُهَا فَإِنَّكَ تَرَاهَا حَيْثُ تَسْرُكُ وَلَا تَسْتَضِيرُنَّ سَيِّئَةً تَعْمَلُهَا فَإِنَّكَ تَرَاهَا حَيْثُ تَسُوُكُ .

وسائل ج ۱ ص ۸۹/وج ۲۴۷/۱۱، بحارج ۳۵۶/۷۰

۱۳ - مَا مِنْ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَفَى قَلْبِهِ نُكْتَةٌ يَتَطَاءُ، فَإِنْ أَدْنَبَ وَتَسَى خَرَجَ مِنْ تِلْكَ النُّكْتَةِ سَوَادٌ، فَإِنْ تَمَادَى فِي الذُّنُوبِ اتَّسَعَ ذَلِكَ السَّوَادُ حَتَّى يُغَطِّيَ الْبَيَاضَ فَإِذَا غَطَّى الْبَيَاضَ لَمْ يَرْجِعْ صَاحِبُهُ إِلَى خَيْرٍ أَدْنَأَ وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ: « كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ »

بحارج ۳۶۱/۷۰، الاختصاص ۲۴۳/، اصول کافی (با اختلاف درلفظ)، وسائل الشیعه ج ۱۱/۲۳۹، وافی ج ۱/۱۶۷.

۱۴ - لَا تَنْظُرُوا إِلَى صَغِيرِ الذَّنْبِ وَلَكِنْ أَنْظُرُوا إِلَى مَا اجْتَرَأْتُمْ .

وسائل ج ۱۱ ح ۱۳/ ص ۲۴۲

۱۲ - هیچ کار خوبی را کوچک مشمارو آن را انجام بده، چون هروقت بیادت بیفتد ویا اثر آن را ببینی، خوشحال گردی و نیز هیچ کار زشت را که انجام دادی کوچک مشمار چون هروقت ببینی، باعث ناراحتی ات می شود.

۱۳ - هر بنده ای در قلبش نقطه سفیدی است که چون گناه کند و این گناه خود را تکرار نماید، نقطه سیاهی در آن پیدا شود و اگر بر این گناه تداوم داشته باشد، آن سیاهی بیشتر شود تا تمام سفیدی را بپوشاند، وقتی چنین شد، دیگر صاحب چنین قلبی به طرف خیر نرود و همین است گفته خدای سبحان: نه چنین است، بلکه آنچه از گناهان مرتکب شدند، بر دلشان زنگاری بست. (سوره مطففین/۱۴)

۱۴ - به کوچکی گناه ننگرید به آن چیزی (نفس اماره) بنگرید که به شما در ارتکاب آن جرأت داده است.

۱۵ - اَيُّكُمْ وَمُحْتَرَاتِ الذُّنُوبِ فَإِنَّ لَهَا مِنْ اللَّهِ طَالِبًا وَأَنْهَا لَتَجْتَمِعُ عَلَى
أُمَّرٍ حَتَّى تُهْلِكَه .
وسائل ج ۱۱ / ۲۴۷ ح ۱۱

میزان الحکمة ج ۳ / ۴۵۹ به نقل از بحار الانوار

۱۶ - مَنِ ارْتَكَبَ الذَّنْبَ فِي الْخَلَاءِ لَمْ يَبْعَاهُ اللَّهُ بِهِ .

بحار ج ۴۶ / ۲۴۷

۱۷ - اتَّقُوا الْمُحْتَرَاتِ مِنَ الذُّنُوبِ فَإِنَّ لَهَا طَالِبًا، يَقُولُ أَحَدُكُمْ أُذُنِبُ
وَأَسْتَفِيءُ بِاللَّهِ ، إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَقُولُ: «سَتَكْتُبُ مَا قَلَّمْتُمْ وَأَنَا زَهُمُ
وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ» وَقَالَ عَزَّوَجَلَّ «إِنَّهَا إِنْ تَكَ مِنْتَقَالِ حَيَّةٍ
مِنْ عَزْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِي بِهَا اللَّهُ إِنْ
اللَّهُ لَطِيفٌ خَبِيرٌ» .

بحار ج ۷۰ / ۳۲۱ به نقل از کانی ج ۲ / ۲۷۰ وسائل ج ۱۱ / ۲۴۶ وافی ج ۱ / ۱۶۸

۱۵ - از انجام گناهان کوچک، احتراز نمائید چون برای آنها ناظری
است و این گناهان کوچک روی هم جمع می شود تا باعث هلاکت
گناهکار گردد.

۱۶ - کسی (ولو) در خلوت مرتکب گناه شود خداوند به وی اعتنائی
نکند (و از رحمت خدا به دور می ماند).

۱۷ - از گناهانی که کوچک می پندارید، پرهیزید چون آن هم
بازخواست کننده ای دارد، ممکن است فردی از شما گوید: مرتکب گناه
می شوم آنگاه استغفار می کنم ولی خداوند با عزت و جلال می فرماید: آنچه
را پیش فرستاده و آثارشان را خواهیم نوشت، و همه چیز را در امام مبین (لوح
محمفوظ یا نامه اعمال) احصاء و شمارش کنیم (سوره یس/ ۱۲) و نیز
فرماید: «براستی که اگر آنها (گفتار و کردار انسانها) به وزن دانه خردلی
بوده و در میان سنگ سخت در آسمانها و یا در زمین باشد، خدا آنها را
بیاورد، همانا خدا باریک بین و آگاه هست (سوره لقمان آیه ۱۶) .

۱۸ - مَا مِنْ شَيْءٍ أَفْسَدَ لِلْقَلْبِ مِنْ خَطِيئَةٍ، إِنَّ الْقَلْبَ لِيُوقِعَ
الْخَطِيئَةَ قَمَا تَزَالُ بِهِ حَتَّى تَغْلِبَ عَلَيْهِ فَيَصِيرَ أَعْلَاهُ أَسْفَلَهُ

اصول کافی ج ۲ - باب الذنوب - ۲۶۸/۱ ح، جامع السعادات ج ۳/۴۷
مشكاة الاموار/۲۵۶، وسائل ج ۱۱ - كتاب الجهاد، ابواب جهاد النفس باب ۴۰-۷ -
۲۳۶

۱۹ - ... وَلَا مُصِيبَةَ كَاسْتَيْهَا تَنِيكَ بِالذَّنْبِ، وَرِهْمَاكَ بِالْحَالَةِ الَّتِي أَنْتَ
عَلَيْهَا...

تحف العقول/۲۰۸ به نقل از الحیة ج ۱/۳۰۰، بحارج ۱۶۵/۷۸، میزان الحکمة ج ۳/۴۵۷ به
نقل از بحار

۲۰ - عَجِبْتُ لِمَنْ يَحْتَمِي مِنَ الطَّعَامِ مَخَافَةَ الدَّاءِ، كَيْفَ لَا يَحْتَمِي
مِنَ الذَّنُوبِ مَخَافَةَ النَّارِ

بحارج ۲۶۹/۶۲، ج ۳۴۷/۷۳، میزان الحکمة ج ۳/۴۴۹

۱۸ - هیچ چیز بیشتر از گناه قلب را فاسد نمی‌کند، قلب مرتکب گناه
می‌شود و بر آن اصرار می‌ورزد تا اینکه زیر و رو می‌شود (و حق در آن تأثیر
نمی‌نماید) * مال جامع علوم اسلامی

۱۹ - ... و مصیبتی بالاتر از این مصیبت نیست که گناه را سبک
بشماری و به آن حالتی که در آن هستی راضی باشی...

۲۰ - تعجب می‌کنم فردی که بخاطر ترس بیماری از طعام پرهیز
می‌کند چگونه بخاطر ترس از آتش از گناه نمی‌پرهیزد.

الکبائر

۱ - عَنْ كَثِيرِ التَّوْاقَانِ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ الْكِبَائِرِ، قَالَ: كُلُّ شَيْءٍ أَوْعَدَ اللَّهُ عَلَيْهِ التَّائِبَ.

بحارج ۱۵/۷۹، میزان الحکمة ج ۳/۴۶۱ ح ۶۶۰۸ به نقل از بحار و مسائل الشیعه ج ۱۱/۲۵۰ و ۲۵۸ عقاب الاعمال / ۲۰

الاصرار علی الذنب

۱ - فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «وَلَمْ يُصِرُّوا عَلٰى مَا فَعَلُوا» اَلْاِصْرَارُ اَنْ يُذِنَبَ الْعَبْدُ وَلَا يَسْتَغْفِرَ، وَلَا يُحَدِّثَ نَفْسَهُ بِالثُّبُوَةِ قَدْ ذَلِكِ الْاِصْرَارُ.

بحارج ۳۲/۶، کافی ج ۲/۲۸۸، میزان الحکمة ج ۳/۴۶۲ ح ۶۶۱۳، وافی ج ۱/۱۶۸.

۱ - کثیر نواء گوید: از ابی جعفر باقر (ع) پیرامون گناهان کبیره پرسیدم که کدامند؟ حضرت فرمود: هر گناهی که خداوند (در قرآن) بر آن وعده آتش داده باشد گناه کبیره محسوب می شود.

۱ - امام باقر (ع) راجع به قول خداوند متعال که فرمود: و بر آنچه کرده اند اصرار نورزند (آل عمران/۱۳۵)، فرمود: اصرار بر گناه این است که کسی گناهی کند و از خدا آمرزش نخواهد، و در فکر توبه هم نباشد، این است اصرار بر گناه.

